

EUROPEISKA KULTURARVSMÄRKET

HANDLINGSPROGRAMMET FÖR ÅREN 2020-2022

Layout: Lagarto

Maj 2020

Pärmens foton:
Judith Marjai | Luc Dumoulin

Publikationens webblänkar har verifierats den 6 maj 2020.

INNEHÅLL

1	INLEDNING	4
2	VAD ÄR DET EUROPEISKA KULTURARVSMÄRKET?.....	6
3	KÄRNOMRÅDEN I FINLAND.....	7
4	ANSÖKAN OM KULTURARVSMÄRKET.....	7
5	ANSÖKNINGSPROCESSEN I FINLAND	10
6	INFORMATION.....	10
7	IMPLEMENTERINGEN I FINLAND	11
8	MER INFORMATION	14

1 INLEDNING

Europeiska kulturarvsmärket (*European Heritage Label*) är en kulturarvsinsats under Europeiska unionens ansvar. Kulturarvsmärket ingår i EU:s program Kreativa Europa. Syftet med märket är att öka den interkulturella dialogen, kunskapen om Europas historia, uppbyggnaden av unionen och det gemensamma varierande kulturarvet. Europeiska kommissionen har tilldelat europeiska kulturarvsmärken sedan 2014. Hittills har märket tilldelats 48 platser i 19 olika länder.¹

Finland anslöt sig till det europeiska kulturarvsmärket i november 2018. Det europeiska temaåret för kulturarv 2018² var en naturlig bakomliggande orsak till att ansluta sig till det europeiska kulturarvsmärket. Finland har följt diskussionerna om kulturarvsmärket och verksamheten sedan 2006. I samband med forskningsprojektet EUROHERIT vid Jyväskylä universitet³ (2015–2020) har under de senaste åren information på bred front samlats in om hur kulturarvsmärket fungerar i olika länder. Väsentligt ut Finlands synvinkel är att delta i diskussionerna om Europa och den europeiska dimensionen: genom att delta kan vi påverka och lyfta fram värderingar som är viktiga för oss.

Museiverket svarar för den nationella samordningen av det europeiska kulturarvsmärket. Härmed öppnas en möjlighet för finländska kulturarvsplatser att fundera över sin egen roll ur europeisk synvinkel och ansöka om kulturarvsmärket. Den första möjligheten att ansöka om kulturarvsmärket är i mars 2021 och följande gång våren 2023. Under beredningskedet av kulturarvsmärket har två seminarier ordnats 2019.⁴

Detta handlingsprogram innehåller riktlinjerna för Finlands insatser gällande europeiska kulturarvsmärket för åren 2020–2022. Det innehåller grundläggande uppgifter om Europeiska kommissionens initiativ på internationell nivå och specificerar Finlands åtgärder, kommunikation och process i fråga om ansökan om kulturarvsmärken. Samtidigt dras linjer upp för de aktörers roller som deltar i verkställandet. Det är möjligt att uppdatera programmet under verksamhetsperioden.

1 https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label/sites_en.

2 <http://www.kulttuuriperintovuosi2018.fi/sv/>.

3 <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/mutku/tutkimus/tutkimusprojektit/euroherit>.

4 Seminariernas program och videoinspelningar på Museiverkets webbplats <https://www.museovirasto.fi/fi/tietoa-meista/kansainvalinen-toiminta/euroopan-unioni-ja-kulttuuriperinto/euroopan-kulttuuriperintotunnus>.

© Great Guild Hall, Estonian History Museum

Suurkillan talo | Viro

© UE-EAC | Luc Dumoulin

Vuosien 1919–1940 Kaunas | Liettu

2 VAD ÄR DET EUROPEISKA KULTURARVSMÄRKET?

Tanken om ett europeiskt kulturarvsmärke startade som ett initiativ mellan Europeiska unionens regeringar 2006. År 2011 tog Europeiska kommissionen till sin uppgift att förvalta initiativet.

Syftet med kulturarvsmärket är att öka Europas medborgares kunskap om Europas historia, uppbyggnaden av unionen och om det gemensamma varierande kulturarvet. Samtidigt lyfter man fram värderingar som är grunden till Europas för- enande, såsom demokrati och mänskliga rättigheter. Avsikten är att välja platser som symboliserar europeiska ideal, värderingar, historia och Europas integration.

Kulturarvet står i centrum för flera internationella avtal. Dessa är bland annat Unescos konvention för skydd av världens natur- och kulturarv (s.k. världsarvskonventionen av år 1972⁵ som Finland anslöt sig till 1987) konventionen om skydd av det immateriella kulturarvet (Unesco 2003⁶, Finland anslöt sig 2013), Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhällseliga värde⁷ (Finland anslöt sig 2018) och Europarådets utökande delavtal om Kulturvägar⁸ (Finland anslöt sig 2019).

Tonvikten av det europeiska kulturarvsmärket läggs på europeiska historier och platser som anknyter till vår gemensamma historia och Europas integration. Ett av kulturarvsmärkets mål är därutöver att främja tillgängligheten till platserna och den pedagogiska betydelsen, i synnerhet för unga. Målet är att platserna för besökaren gemensamt formar en helhet som berättar om den europeiska dimensionen och vad den uppnått.

Europeiska kommissionen utsåg de första kulturarvsmärkena år 2014. Hittills har kulturarvsmärken tilldelats 48 platser och förteckningen växer vartannat år. Kulturarvsmärket kan tilldelas en plats inom EU som har en stor betydelse för Europas historia, kultur och integration. Därutöver ska platserna utvecklas via pedagogiska projekt. Bland platser som tilldelats kulturarvsmärket finns platser och dokument som anknyter till byggnadsarvet och den immateriella kulturarvet. Platserna är i huvudsak museer, arkeologiska grävningar, minnesmärken, arkiv och aktivt verk- samma institutioner. Särskild finansiering kopplas inte samman med tilldelningen av kulturarvsmärket.

5 <https://whc.unesco.org/en/conventiontext/>.

6 <https://ich.unesco.org/en/convention>.

7 <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/faro-convention>.

8 <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/about-the-epa>.

3 KÄRNOMRÅDEN I FINLAND

Processen gällande europeiska kulturarvsmärket implementeras i Finland enligt följande principer: Hållbar utveckling är ett dominerande tema med alla tillhörande dimensioner: ekologisk, ekonomisk, social och kulturell. Även ansökande kulturarvsplatser ska fungera enligt dessa principer.

Dialog: Vi uppmuntrar finländska kulturarvsaktörer att delta i diskussionen på ett transparent och deltagande sätt. Vi väcker medborgarnas intresse att värna om kulturarvet. Platser med betydelse för Europa inom Finlands gränser identifieras och alla platser som tilldelats kulturarvsmärket medvetandegörs.

Samarbete: Både ansökande kulturarvsplatser och de som tilldelats kulturarvsmärket uppmuntras att samarbeta med lokala, nationella och internationella aktörer. I denna process har nationell samordning en avgörande roll. Samarbetet mellan lokala och regionala intressenter och samarbetet mellan platserna uppmuntras.

Nya synvinklar: Kulturarvsmärket gör det möjligt att granska kulturarvets betydelse ur nya och innovativa synvinklar som nödvändigtvis inte ännu har lyfts fram i den nationella historieskrivningen. Genom implementeringen av kulturarvsmärket inspireras beaktandet av nya synvinklar såväl i Finland som Europa.

Framtiden: Kulturarvet utgör inte enbart förfluten tid, utan även hantering av nuet och framtiden. Därför är det för platserna som tilldelats kulturarvsmärket naturligt att i sin verksamhet betona nutiden och framtiden och vara öppna för alla avsedda arenor och offentliga debattörer.

4 ANSÖKAN OM KULTURARVSMÄRKET

Sökande till det europeiska kulturarvsmärket kan vara

- minnesmärken
- platser i naturen och under vatten, arkeologiska platser, industrimiljöer eller platser i städer
- kulturlandskap
- historiska platser
- kulturprodukter och kulturföremål (med konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde för ett visst land) samt

- immateriellt kulturarv kopplat till en plats (t.ex. muntlig tradition, ritualer och framförd konst), inbegripet samtida kulturarv.
- Platser belägna i olika medlemsstater som koncentrerar sig på ett specifikt tema kan även tilldelas kulturarvsmärket.

Ansökande kulturarvsplatser ska uppfylla några eller flera av följande kriterier. Kulturarvsplatser som ansöker om kulturarvsmärket måste påvisa tillräckliga resurser för sin verksamhet och lägga fram en arbetsplan.

Kulturarvsplatser som ansöker om kulturarvsmärket måste ha ett symboliskt europeiskt värde och måste ha spelat en avgörande roll för Europas historia och kultur och/eller unionens uppbyggande. Därför måste de uppvisa en eller flera av följande:

- kulturarvsplatsens gränsöverskridande eller paneuropeiska natur, sättet på vilket dess tidigare och nuvarande inflytande och dragningskraft når utanför en medlemsstats aktuella gränser,
- kulturarvsplatsens ställning och roll i europeisk historia och europeisk integration och dess koppling till viktiga europeiska händelser, personer eller rörelser,
- kulturarvsplatsens ställning och roll i utvecklingen och främjandet av de gemensamma värderingar som ligger till grund för den europeiska integrationen.

Kulturarvsplatser som ansöker om kulturarvsmärket måste lämna in ett projekt som åtar sig att medvetandegöra medborgarna om platsens europeiska dimension, anordna utbildningsverksamhet, främja flerspråkighet, delta i nätverksaktiviteter med andra platser som fått märket, och främja platsen på Europas nivå.

Det preliminära urvalet utförs av de länder som deltar i insatsen. Respektive land kan föreslå 1–2 platser för kommissionen vartannat år. Listan lämnas sedan till en europeisk jury bestående av oberoende experter som väljer ut högst en kulturarvsplats per medlemsland. På grundval av rekommendationer från juryn utser Europeiska kommissionen de platser som tilldelas kulturarvsmärket.

Dessa platser kontrolleras regelbundet för att säkerställa att de fortfarande uppfyller kriterierna och att de genomför sina projekt och arbetsplaner

© Municipality of Tolmin

Javorcan kirkko | Slovenia

Tartun yliopisto | Viro

© Andres Tennus

5 ANSÖKNINGSPROCESSEN I FINLAND

Besluten om platser i Finland fattas av undervisnings- och kulturministeriet på förslag av Museiverket. För det preliminära urvalet svarar en styrgrupp för det europeiska kulturarvsmärket. Den första möjliga ansökan för platser i Finland är i mars 2021, följande i mars 2023.

Ansökningsprocessen i Finland består av två skeden. I det första lättare skedet är det möjligt att svara på svenska på en del av frågorna i ansökan. En blankett för självbedömning framställs som ett verktyg för ansökan, och blanketten består av de kriterierna på den egentliga ansökningsblanketten. På så sätt kan aktörerna själv bedöma huruvida de anser att de har möjlighet för framgång i samband med ansökan.

Styrgruppen går igenom ansökningarna och överlämnar en rekommendation till Museiverket som i sin tur överlämnar till undervisnings- och kulturministeriet ett förslag om en plats eller platser som ansöker om kulturarvsmärket. Ministeriet fattar det slutgiltiga beslutet.

I urvalet godkända initiativ fyller i kommissionens officiella ansökan. Museiverket bistår med sakkunnighjälp till de platser som godkänts för den egentliga ansökan. Aktörer som deltar i ansökan måste ha egna resurser för att planera och genomföra ansökan.

Museiverket sänder 1-2 ansökningar till Europeiska kommissionen. Ansökningarna bedöms av en internationell jury bestående av experter, och det slutgiltiga beslutet om utnämning fattas av Europeiska kommissionen.

6 INFORMATION

Det europeiska kulturarvsmärket är ett verktyg som väcker diskussion om det europeiska kulturarvet och om Europas historia och värderingar. Likaså vill man väcka diskussion om kulturarvet i Finland ur en europeisk synvinkel.

Museiverket gör upp en informationsplan för kulturarvsmärket. Informationsmaterialet skrivs på finska, svenska, nordsamiska och engelska. Informationen består av material från kommissionen, men vid behov utarbetas även nationellt material. Informationen drar nytta av kommunikationen på flera kanaler och av nätverk. Kommunikationen riktas separat till den stora publiken och intressenter inom branschen.

Informationens centrala budskap

- Europa börjar här! Europa börjar från dig! (Europeiska kommissionens sloganer)
- Kulturarvet har betydelse för individen, gemenskapen och hela samhället.
- Kulturarvet gör det möjligt att möta olika människor.
- Kulturarvet hjälper oss att känna till våra europeiska rötter, fundera över nuet och på vart vi är på väg.
- Det är viktigt att finländarna och personer som bor i Finland deltar i definitionen av vad och hurudant Europa och dess kulturarv är.
- Vi betonar mångfald, influenser från många olika håll och tidens olika skikt och att olika sociala grupper, minoriteter, subkulturer och människor i olika åldrar deltar i definitionen av kulturarvet.
- Finländska kulturarvsplatser medvetandegörs vid sidan av andra europeiska platser. Samtidigt blir vi medvetna om varierande platser med flera värden.

7 IMPLEMENTERINGEN I FINLAND

Museiverket svarar för samordningen av det nationella kulturarvsmärket med hjälp av de andelar som från undervisnings- och kulturministeriets penning-
spilverksamhet riktas till verkställandet av de internationella kulturarvskonventionerna. Ministeriet deltar i verksamheten i styrgruppen för kulturarvsmärket. Dessutom fattar ministeriet beslut på Museiverkets förslag om Finlands kandidater för kulturarvsmärket.

Museiverket samordnar kulturarvsmärkets genomförandeprocess och har för uppgiften utnämnt en nationell samordnare. Museiverket

- informerar aktivt om kulturarvsmärket och väcker diskussion om kulturarv ur europeisk synvinkel
- uppmuntrar till dialog genom att ordna olika event, seminarier och verkstäder
- främjar europeiskt samarbete och informationsutbyte mellan de länder som deltar i insatsen, med Europeiska kommissionen och andra kulturarvsprogram och kulturarvskonventioner
- informerar om processen för ansökan om kulturarvsmärket och övervakningen av den samt ger intresserade råd om förberedande åtgärder till ansökan

Coimbran yliopiston kirjasto | Portugali

© UE-EAC Luc Dumoulin

Westfalenin rauha | Saksa

© UE-EAC Luc Dumoulin

- upprättar ett förslag om Finlands plats till ministeriet och svarar för utarbetandet av ansökan i samarbete med platsernas företrädare
- sänder utvalda ansökningar och platsrapporter till kommissionen inom utsatt tidsram
- stödjer platserna och de ansökande platsernas nätverkande
- stödjer platserna för att öka deras synlighet, kommunikation och delgivning av information
- erbjuder information om eventuella finansieringsinstrument.

Museiverket tillsatte styrgruppen 2019 för att stödja genomförandeprocessen av kulturarvsmärket i Finland. I gruppen ingår företrädare från Museiverket, undervisnings- och kulturministeriet, universitetet i Jyväskylä, Europa Nostra Finland och Finlands Hembygdsförbund.

Till styrgruppens uppgifter hör att

- stödja genomförandeprocessen av kulturarvsmärket i Finland
- stödja utformningen och godkänna den nationella genomförandemallen som utarbetats av Museiverket
- stödja Museiverket i utformningen och utförandet av strävanden inom information som berör kulturarvsmärket
- utvärdera platser som ansöker om kulturarvsmärket
- utarbeta ett förslag utifrån vilket Museiverket upprättar ett förslag till undervisnings- och kulturministeriet om de föreslagna platser som kommer att sändas till kommissionen
- delta i övervakningen av nationella platser.

Åtgärder

År 2020

Museiverket informerar om kulturarvsmärket på sin egen webbplats. På webbplatsen finns anvisningar för ansökan, en ansökningsguide, användbara länkar och blanketten för självbedömning som hjälper intresserade att uppskatta sina egna möjligheter att ansöka om kulturarvsmärket. Kulturarvsmärket får dessutom egna sidor på finska på Facebook våren 2020. På våren lanseras en informationskampanj som informerar om kulturarvsmärket och hur man ansöker om det. Med hjälp av kampanjen samlar man in förslag och bilder som anknyter till europeiskt kulturarv under hashtaggen på sociala medier. Samtidigt finns hänvisningar till Facebook-sida och webbplatser som gör det möjligt att få närmare information om kulturarvsmärket och överväga intresset för ansökningsprocessen.

I april öppnas avsiktsansökan som utgår i augusti. Till avsiktsansökan antas de aktörer som i sin blankett för självbedömning uppfyller kriterierna för att kulturarvsmärket kan godkännas och där kontinuiteten och resurserna är säkerställda. Med stöd av styrgruppen gör Museiverket upp ett förslag till ministeriet och förslaget består av 1-2 kandidater som börjar bereda den egentliga ansökan till Europeiska kommissionen. Ministeriet fattar sitt beslut om kandidaterna som återsänder sina fullständiga ansökningar före utgången av december. Museiverket bistår de ansökande med sakkunnighjälp.

År 2021

Museiverket sänder Finlands första 1-2 ansökningar till Europeiska kommissionen före den 1 mars 2021.

En ambulerande utställning av befintliga platser och som produceras av Europeiska kommissionen ordnas med stöd av samarbetspartnerna. Det är möjligt att förevisa webbutställningen i bibliotek, skolor och på andra offentliga platser. I den mån det är möjligt utnyttjas kommissionens informationskontor på olika håll i Finland.

År 2022

Synlighet för den eventuella första utvalda finländska platsen skapas via meddelanden och kommunikation på flera kanaler våren 2022.

Genomförande- och ansökningsprocessen bedöms och utvecklas efter behov. Internationellt samarbete utvecklas mellan befintliga och potentiella platser.

8 MER INFORMATION

- Museiverkets webbplats om kulturarvsmärket
https://www.museovirasto.fi/sv/om-oss/internationell-verksamhet/euroopan-unioni-ja-kulttuuriperintoe/europeiska_kulturarvsmarket
- Europeiska kommissionens webbplats om europeiska kulturarvsmärket
https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label_en
- Ansökningsanvisningar: https://www.museovirasto.fi/sv/om-oss/internationell-verksamhet/euroopan-unioni-ja-kulttuuriperintoe/europeiska_kulturarvsmarket/ansokning_av_det_europeiska_kulturarvsmarket

- Beslut om inrättande av det europeiska kulturarvsmärket
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011D1194&from=EN>
- Europeiska juryns urvalsrapport 2019: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/content/european-heritage-label-2019-selection-report_en
- Europeiska juryns urvalsrapport 2017: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/library/ehl-2017-panel-report_en.pdf
- Evaluering av insatsen för det europeiska kulturarvsmärket 2016: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/ehl-report-2016_en.pdf
- Evaluering av insatsen för det europeiska kulturarvsmärket 2019: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6699e8c5-8d85-11e9-9369-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-99344284>
- Webbplatsen för projektet EUROHERIT vid Jyväskylä universitet
<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/mutku/tutkimus/tutkimusprojektit/euroherit>

EUROPEISKA KULTURARVSMÄRKET

Museovirasto
Museiverket